

Vestfold og Telemark fylkeskommune

Att: Stine-Marie Schmedling

Sted: Sandefjord

Vår dato: 25.05.2020

Vår ref.:

Deres ref.:

Innspill til museumsutredningen

Innledningsvis vil vi takke for anledningen til å spille inn til denne viktige utredningen. Museene i Vestfold og Telemark utgjør grunnstammen i fylkets kulturarv og sikrer at kunst og kultur formidles og tas vare til beste for dagens og morgendagens innbyggere og besøkende. Vi ser med forventning fram til en utredning som vi håper vil bidra til å samle og styrke sektoren og forbedre kvaliteten på museenes leveranser.

Vi har brukt problemstillingene fra dialogmøtet 5. mars i Bø som utgangspunkt for innspillene.

Innspill til arkivutredningen sendes for seg.

Utfordringer og behov

Hva er hovedutfordringene til din organisasjon (knyttet til f.eks. kapasitet, kompetanse, økonomi, samarbeidspartnere, organisering, selskapsform og eierstruktur)?

Vestfoldmuseene IKS er eid av fylkeskommunen og 6 kommuner i Vestfold og Telemark fylkeskommune, samt én kommune i Viken (Drammen). En slik organisering har både sine fordeler og ulemper. Fordelen er at eierne har et langsiktig perspektiv på sitt eierskap, de er aktive eiere med godt innarbeidede prosesser/strukturer rundt sitt eierskap og de tar et stort økonomisk ansvar for selskapet. Vestfoldmuseene er i hovedsak lokalisert i byer som er opptatt av vekst og utvikling, identitet og profilering, noe vi anser som et stort fortrinn. Utfordringene er i stor grad knyttet til eiernes sterke knytning til deler av selskapet slik at det kan være vanskelig å utvikle en helhetlig drift. Avtaleverket er omfattende og politiske prosesser som ligger til grunn for vedtak, bl.a. med krav om enstemmighet, gjør endringer på eiernivå krevende. Økede krav til profesjonalisering av kjerneoppgaver

og bedre utnyttelse av fellesskapets ressurser fordrer et eierskap som bifaller helhetlig utvikling med fokus på kompetanse og synergier. Vestfoldmuseene er i en prosess med eierne rundt avtaler og finansiering. Dette vil kunne forbedre nettopp dette.

Vestfoldmuseene IKS er inne i sitt ellefte år som ett selskap. Ennå har vi et stykke vei å gå før vi kan vise til optimal ressursutnyttelse og sterkt nok fokus på utvikling, både faglig og administrativt. Vi arbeider med saken, men mener det er viktig å peke på riktig organisering som grunnlag for god måloppnåelse. Vestfoldmuseene har en bred portefølje av kulturhistoriske museer, arkiv, historisk senter, og fra 01.06.2020, et institutt. Det er særlig viktig å søke en så optimalisert organisering som mulig for å sikre god drift og utvikling av alle disse enhetene. I dette arbeidet er det viktig at eiere og interessenter er tett på og forstår og støtter endringene.

Vestfoldmuseene har svært mange interessenter. Dette er alt fra eiere og statlige organer, til historielag, venneforeninger, reiseliv, skoleverket, universiteter, o.a. Vi samarbeider konkret med svært mange av disse interessentene, og oftest er samarbeidet til gjensidig nytte både for oss samarbeidspartene, men også for en tredjepart (publikum). Samarbeid mellom museer, og mellom museum og andre, er forventet av eiere og ligger også som en forutsetning i nasjonale føringer. Det er allikevel ikke til å stikke under en stol at noen ganger kan dette samarbeidet oppleves krevende for museet. Dette viser seg helst når partene har ulike faglig utgangspunkt og mål, f.eks. kan det lett krasje mellom frivillige foreninger som har museet som arena for egne aktiviteter, og museets faglige profesjonalitet, sikkerhetsfokus, e.a. Museet kan oppleves som vrang og vanskelig og samarbeidsklimaet blir svært dårlig. Til tider oppleves dette som svært krevende for museet.

Vestfoldmuseene IKS har en stabil og trygg økonomi. Ca. 90 % av inntektene er offentlige midler. Dette gir et svært godt grunnlag for gode leveranser på alle kjerneoppgaver. Samtidig skal den offentlige finansieringen ikke være noen sovepute for videre utvikling. I Vestfoldmuseenes nye strategi har vi målsetting om betydelig utvikling knyttet både til digitalisering, bærekraft og attraktivitet. Vi skal også utvikle organisasjonen for bedre utnyttelse av kompetanse og ressurser til alle enhetenes beste.

Når det gjelder kompetanse og kapasitet har museet mange dyktige ansatte med god museumsfaglig kompetanse. Samtidig ser vi utfordringer knyttet til **ny** kompetanse, særlig rettet mot det digitale; både når det gjelder utvikling og bruk. Kapasitetsmessig ser vi utfordringer knyttet opp mot rapportering, virksomhetsstyring, utvikling av fellesløsninger, analyseinnhenting og -utnyttelse, m.v. Vestfoldmuseenes mål er å være aktuelle og bruke våre unike arenaer og samlinger til å belyse samfunnsaktuelle temaer. Vi skal bidra til økt kunnskap, mangfold og tilhørighet i

regionen. For å få dette til må vi ha kompetanse på samfunnet rundt oss, de brukergruppene vi skal nå og de mulighetene som ligger i nye verktøy og metoder.

Hva trengs for å løse hovedutfordringen(e)?

Med utgangspunkt i utfordringene knyttet til eierstruktur og selskapsform, ønsker vi at museumsutredningen gjør en vurdering av ulike eierstrukturer sett opp mot måloppnåelse og kommer med en anbefaling som legger et grunnlag for videre arbeid med struktur innen hvert av de konsoliderte museene i fylket. Det er etter hvert flere eksempler i Norge på god museumsdrift (faglig og økonomisk) og det henstilles å se til disse. Museer i dag er svært komplekse organisasjoner med mange krav og forventninger knyttet til seg. For å påse utvikling og drift som svarer ut disse, er det viktig at ikke eierskap eller valg av selskapsform er det som hemmer. Mange av utfordringene skissert over mener vi kan løses med formaliserte samarbeid, evt. strukturendring. Vi tenker at det er store muligheter innen museumslandskapet i Vestfold og Telemark for å se på felles ansvars- og oppgavefordeling. Målet må være bedre tjenester til befolkningen og effekten vil være bedre utnyttelse av fellesskapets ressurser. Områder som enkelt bør kunne vurderes er administrasjon, digital utvikling, markedsføring og kommersielle løsninger, bærekraftsatsing, bygningers drift og sikkerhet, antikvarisk bygningsvedlikehold, forskning og samlingsforvaltning. Formidling er også et område som med fordel bør vurderes for samarbeid. Samtidig er dette det området hvor lokale interesser og særpreg gir, og skal gi, sterke utslag. For området formidling er det kanskje særlig metodikk, kompetansedeling og koordinering som det kan samhandles om.

Det nye fylket Vestfold og Telemark har et stort behov for å bygge opp felles identitet og felles profil. Det arbeides systematisk både for å trekke til oss nye mennesker som vil bosette seg her og for at ny næringsvirksomhet etableres. Og det arbeides godt for at stadig flere turister skal ønske å besøke oss. Museene vil ha en viktig rolle på alle disse områdene. Et samlet museumslandskap være en viktig samarbeidspart for fylkeskommunen, kommunene, de ulike visit-selskapene og næringslivet.

Økonomi er ellers et svært viktig punkt for god museumsutvikling og -drift. Storparten av norske museer har tre «økonomiske ben» å stå på. Dette er bevilgninger fra stat, fylke/kommune og egeninntekter. Korona-situasjonen viser oss hvor sårbare de museene som baserer driften på høye egeninntekter, er. Museene som har måttet permittere ansatte de siste par månedene, er alle avhengig av høye egeninntekter. For museene i Vestfold og Telemark er egeninntekter viktig og vi skal arbeide kreativt for å øke disse. Samtidig vil vi gjerne understreke hvor viktige stabile, offentlige tilskudd er for at vi skal kunne løse samfunnsoppdraget på en god måte (uten avbrudd).

Samarbeid og forventninger

Hvilke forventninger har du til den nye fylkeskommunen? På hvilken måte kan fylkeskommunen legge til rette for museumsutvikling? På hvilken måte kan fylkeskommunen legge til rette for god museumsdrift?

Vestfoldmuseene forventer en fylkeskommune som er profesjonell i sitt forhold til oss museene, dvs. at det er tydelige roller og ansvarsfordeling mellom museene og fylket, og at samarbeidet er strukturert og bygger på gjensidig tillitt. Det bør utarbeides en regional museumspolitik som tar utgangspunkt både i nasjonale føringer og i regionale/lokale forhold. Fylket bør ha forventninger om øket samarbeid og god ressursutnyttelse.

Armlengdesavstand-prinsippet er grunnleggende. Museene må utføre sitt oppdrag uten føringer som risikerer at viktige problemstillinger ikke blir belyst, eller at særlige temaer ikke kan berøres. I et demokrati som vårt er dette innarbeidet, men må allikevel stadig belyses for å sikre forståelse og forankring, ikke minst blant politikere og andre interessenter.

Fylkeskommunen bør legge til rette for museumsutvikling ved å støtte faglig og økonomisk de utviklingsprosjekter som bygger opp under den felles museumspolitikken som er utarbeidet. Vi bør i Vestfold og Telemark kunne arbeide samlet og målrettet med utvikling på museumsfeltet. Fylkeskommunen kan på ulike måter ta en aktiv rolle i å støtte museene til samarbeid, felles prioriteringer og felles mål. Gode politiske prosesser og høy kunnskap hos de folkevalgte om museene og vårt samfunnsoppdrag, er også viktig. Her kan fylkeskommunen spille en viktig rolle.

Museene i fylket har svært ulikt grunnlag for drift. Fylkeskommunen bør tydelig definere sin fremtidige rolle overfor de ulike museene. Fylkeskommunen eier i dag 36% av Vestfoldmuseene IKS, dvs. selve selskapet. I tillegg er fylkeskommunen eier av Haugar kunstmuseum, Midgard vikingsenter, Vestfoldarkivet og bygningsmassen på Hinderveien i Sandefjord. Egne avtaler regulerer forholdet mellom selskapet og fylket på drift og utvikling av disse enhetene og bygningene.

Samfunnsoppdrag og samarbeid

Hvilke samarbeidsarenaer bør videreføres eller opprettes? Hvem bør delta på samarbeidsarenaene? Hvem bør drifte/ koordinere samarbeidsarenaene?

Uforpliktende samarbeid på tvers av organisatoriske enheter er krevende, og satt på spissen, ofte bortkastet tid. Forpliktende samarbeid, eller organisatoriske overbygginger, er en større garanti for gode leveranser. Vi vil derfor understreke at forpliktelser/overbygging må ligge til grunn for de samarbeid Vestfoldmuseene skal delta i.

Ut over forskningssamarbeid på herregårdsmuseenes historikk og utviklingsmuligheter, noe deling av kompetanse på registrering av antikvariske bygg og erfaringsdeling rundt formidling, har pr. i dag ikke Vestfoldmuseene noe samarbeid med museene i Telemark. (Når det gjelder samarbeid om arkiv, tas dette i innspill til arkivutredningen.) Som vist til tidligere i dette notatet er mulighetene svært mange og videre utredninger ønskes velkommen. Vi bidrar gjerne inn i slikt utredningsarbeid.

I samarbeid er det viktig med et felles faglig ståsted og en felles forståelse av mål og leveranser. Det er derfor naturlig å se for seg at det er de konsoliderte enhetene som i særlig grad samarbeider internt i fylket. Det understrekes at Vestfoldmuseene IKS allerede samarbeider i et stort antall nasjonale museumsnettverk.

Med vennlig hilsen
Vestfoldmuseene IKS

Lene E. Walle
Direktør